

חג הסוכות

דעה ומוסר
שנאמרו במסגרת שיעורי
הרב מאיר גרוסברד שליט"א
מגדלי התאומים רמת גן
צעירי הגבעה גבעת שמואל
בית מתתיהו גבעת שמואל

חג הסוכות תשפ"ה • גליון 268 שנה ו'

דעת המועד – חג הסוכות

והכסף שביטאו את ה"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". מכח כל זה, מתעורר בנו רצון בגוף ובלב. הבה נבין את השפעת מעשינו - שעשויים להשפיע על זרענו וזרע זרענו, ועל כל עם ישראל לנצח.

בביטול הרצונות מגיעים "סוכת שלום"

הסוכה נקראת "סוכת שלום", וכפי נוסח התפילה "ופרוש עלינו סוכת שלומך".

אבי מורי שליט"א נוהג לבאר את טעם הדבר, כיון שסוכה נקראת דירת עראי, שזה בא ללמדנו כי כל חיי העולם הזה הם ארעי, והעיקר הוא הטרקלין שבעולם הבא.

לזה אפשר לקרוא 'ביטול היש', מכיון שאדם מבטל את כל רצונות העולם הזה שלו, מפני שכל מה שאנו מתעכבים על רצונותינו הוא כיון שאנו מחשיבים ומרגישים את קביעות העולם הזה, ואילו כשאדם מרגיש ומגיע להכרה של עראי, אין קטטות בין איש לחברו, כי איננו מחשיבים את הרצונות הללו, והעיקר אצלו הוא הרוחניות.

הרי לנו "סוכת שלום", שעל ידי הרגשת העראי בישיבה בסוכה, ממילא יש שלום בעולם.

וכמו כן, כשאדם לא דבק ברצונותיו, ממילא הוא יושב בסוכה דמהימנותא יחד עם השכינה, ללא חציצה של גשמיות.

ולואי שנזכה לבטל את רצוננו הגשמי, לטפח את רצוננו הרוחני, ונזכה לישב תחת כנפי השכינה, וממילא יועברו מעלינו טרדות העולם הזה, כדברי המשנה באבות "כל המקבל עליו עול תורה מורידים ממנו עול דרך ארץ".

סוכות - חגו של הקב"ה

האלשיך הקדוש מבאר את החילוק בין שאר החגים לחג הסוכות, שבפסח ושבועות יסוד השמחה הוא על כך שהקב"ה נתן לנו את יציאת מצרים, ואת התורה, אבל בסוכות - הקב"ה בעצמו שמח כביכול על שהשרה שכינתו על עם ישראל, ואנו שמחים איתו, יושבים בתוך סוכתו שמשרה שכינתו שם. ולכן נפסק בהלכה שאסור לבזות ולזלזל בסוכה כדיבורים אסורים ובכלים מטונפים, כדי להזכיר לנו שנתנהג בסוכה כפי ערכה הנעלה, קודש הקדשים.

חג של השראת השכינה

רמז נפלא מביא **רבי מרדכי רוזנבוים שליט"א** (עטרת שמואל מועדים) על נוסח התפילה, ש'אהבה רבה' זו יציאת מצרים, ו'חמלה גדולה' זה מתן תורה, ו'יתרה' זה בנין בית המקדש שבו יש השראת השכינה, וזו השלמות הגדולה והעינוג הגדול להיות בהשראת השכינה. ואילו הם ג' הרגלים: פסח - כנגד יציאת מצרים; שבועות - כנגד מתן תורה; וסוכות - כנגד בית המקדש שבו הקב"ה משרה שכינתו עלינו. נמצא שבסוכה אנו צריכים להרגיש, להודות ולהתרום, על הזכות הגדולה שאנו בצילו של הקב"ה. כה יזכנו השי"ת.

הגילוי המיוחד שבסוכה: חיבת השי"ת המיוחדת אלינו

ידועים דברי חז"ל (סוכה דף יא ע"ב), שהסוכה היא זכר לענני כבוד שהקיפו את עם ישראל במדבר. ויש לתמוה, מפני מה נצטוונו לעשות זכר לענני הכבוד, יותר מאשר לבאר והמן שהיו לנו במדבר?

על קושייה זו עומד **המבי"ט** (שער היסודות פרק לז), ומבאר שהבאר והמן הם אוכל ושתיה, שהם דברים הכרחיים, ולולא הם היו בני ישראל מתים. העננים לעומתם הם פחות הכרחיים, ודוקא בהם מתגלה ביותר אהבת ה' אלינו, שנותן לנו מתנות וניסים גם כשהם לא הכרחיים עבור חיותנו.

כאשר נשב בסוכה, נזכור להתבונן בכך שהקב"ה מפנק אותנו, ונותן לנו ללא גבול מתנות, חסדים וניסים שהם פחות הכרחיים עבורנו - ועל אחת כמה וכמה שעושה לנו ניסים שהם עצם קיומנו. ימלא פינו תהילתו.

סוכה - גילוי כבוד ה'

הסוכה נקראת בלשון הזוהר הקדוש (פרשת אמור קג) "צילא דמהימנותא". ננסה לבאר פשרו של דבר.

כידוע, הסוכה היא כנגד ענני כבוד. ולמה נקרא שמם ענני כבוד? לכאורה היו אלו ענני שמירה, ומה מכובד בהם?

מבאר **רבי אליהו בער וכתפויגל שליט"א** (אמרי אור, סוכות) כי העננים הללו, מעבר להיותם הגנה מקור וחום ומזיקים, הייתה בהם קדושה עילאית של "צילא דמהימנותא", דהיינו שהעננים היו בעצמם גילוי של כבוד ה', עד כדי שלעמלק היה כח רק מחוץ לענן, כפי שפירש רש"י בפרשת כי תצא "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו" - את אלו שהענן פולטן. כי בתוך הענן היה כסא שלם, וכבוד ה' שלם, ולא היה שולט עמלק שם.

נמצא אפוא שהסוכה היא מקום של גילוי כבוד ה', ומפני זה עושים את הסוכה זכר לענני כבוד רק בסוכות, ולא בפסח שהוא זמן יציאת מצרים, כיון שלאחר חטא העגל נסתלקו ענני כבוד וחזרו רק לאחר שנתכפר להם (קול אליהו, פרשת אמור) ואם כן רק אז היו ראויים לגילוי שכינה וכבוד ה' שבענני הכבוד. וזהו ה"צילא דמהימנותא" שבסוכה.

מצוות חג הסוכות - מכה אבותינו במדבר שמסרו נפשם וממונם למשכן

בימים של ערבי סוכות - היה מתאר **רבי שלמה ברעודה זצ"ל** - מתגלה עם ישראל ביופיו והדרו, כאשר הכל טורחים ועמלים בבניית הסוכה, מתאמצים ועמלים, ואף משקיעים ממון רב בהידור ארבעת המינים.

וכל זה מגיע מכה אבותינו, שבעשרה בתשרי נמחל להם עוון חטא העגל, ונדבה רוחם ולבבם לבניית המשכן, וטרחו אף גם בדברים שלא הבינו בהם, כטוויית העזים והתעסקות בקרשים, וכמובן תרומות הזהב

חג הסוכות

לקראת זמן שמחתינו לפנינו מעשים מפעמים על מסירות נפש בחג הסוכות:

בבית מדרשו של הרה"ק רבי אברהם ויינברג זי"ע בעל ה'יסוד העבודה' מסלונים, נראתה דמות בלתי שגרתית. חייל רוסי, עטוי מדי הצבא האדום וחמוש בנשק חדשני, נקלע לבית המדרש לתפילת ערבית שגרתית. דמות החייל התמיר והחסון ריתקה אליה את הילדים, ולא פחות מכך - הפתיעה את המבוגרים... דמותו של חייל בבית המדרש לא היתה מחזה נפוץ ברוסיה. יהודים שהפכו לחיילי הצאר, שכחו עד מהרה היכן ממוקם בית המדרש... לפיכך היתה הפליאה גדולה ורבה כל כך. הפליאה התעצמה שבעתים כאשר הרבי, בעל ה'יסוד העבודה' פתח לפתע את דלת חדרו והזמין את החייל האלמוני להיכנס אליו... עתה, היו החסידים מסוקרנים ממש, והביטו בעיניים נדהמות על המתרחש - הרבי קרא אליו את החייל בחביבות רבה, הזמינו לשבת לצידו בפנים מאירות, וקירב אותו מאוד. אחרי ששוחח עמו בידידות דקות ספורות, שאל הרבי בנחת: 'אני רואה על פניך אור ייחודי, אור של עולם הבא המשתקף על מצחך. אמור נא לי, האם עשית איזו מצוה נדירה? אולי הצלת נפש מישראל? איך זכית לאור כה גדול על פניך היהודיות?'

החייל נבוך, הרהר דקות ספורות, חיפש בירכתי מוחו, אך לא זכר דבר. הוא לא זוכר מצוה מיוחדת שקיים, מעבר למצוות השגרתיות והיומיומיות. לא, הוא בשום אופן לא מצליח להיזכר... אך הרבי לא ויתר: 'זה פשוט לא יתכן אחרת. יש עליך אור מהעולם העליון, אור לא מצוי, אור ייחודי זורח ונוצץ. בוודאי שעשית מצוה מיוחדת, או קיימת מצוה באופן של מסירות נפש. אמור נא לי, איזו מצוה קיימת?'. החייל שב וחיטט בזכרונו, לבסוף ניצת בו זיק של זכרון רחוק, וכך הוא סיפר: "אני זוכר, שלפני קרוב לשנה, היה זה בערב חג הסוכות, קיבלתי תורנות שמירה במוצב מרוחק, תורנות של שתיים עשרה שעות - מחצות היום ועד חצות הלילה. הקור היה עז, הכפור חדר לעצמות, אך מעייני היו נתונים במקום אחר לגמרי... החייל נשם עמוקות והמשיך: ידעתי שבאותו ערב יחול חג הסוכות, וידעתי שבעיירה הסמוכה למוצב - ישנן סוכות כשרות בהן אוכל לקיים את מצוות אכילת 'כזית' בסוכה בלילה הראשון של החג. אך עם זאת - העובדה כי עליי להיות בתורנות באותו לילה עד חצות הלילה, החדירה בי את ההכרה כי לא אוכל לקיים את המצוה, שכן אינני יכול לעזוב את השמירה, ובאם אברח לסוכה לפני תום התורנות - אני מסתכן בגזר דין מוות בבית משפט צבאי..." החייל קינח דמעה סוררת והמשיך לספר על לבטוי באותה שעה: "לא ידעתי את נפשי ממתח וחרדה. מחד גיסא - הסוכה כה קרובה, אני יכול להגיע אליה ולקיים את המצוה די בקלות. אך מאידך גיסא - אני מסתכן בנפשי אם אברח מהתורנות, ולמעשה - אכילת 'כזית' בסוכה בליל החג מסכנת את חיי. הייתי במבוכה רבה, לא ידעתי מה להחליט... לבסוף החלטתי שמצות סוכה שווה כל מחיר. מבעוד מועד ניסיתי לעקוב מתי אין מעקב אחרי השומרים, ואף הותרתי את מעילי תלוי בעמדה - שיחשבו שאני שם..."

"בשעה אחת עשרה וחצי בלילה, עזבתי את עמדת השמירה, ואצתי-רצתי אל הסוכה. קידשתי על היין, בירכתי 'לישב בסוכה' בהתלהבות רבה, ואכלתי 'כזית' בדבקות. בשלוש דקות לשתיים עשרה כבר הייתי בחזרה בעמדת השמירה, רגע לפני שיבוא מחליפי, שלא יגלה חלילה שנגעלמתי לזמן מה... סיים החייל את סיפורו בהתלהבות ומבוכה גם יחד, ושאל: אולי למצוה הזאת שקיימתי במסירות נפש מכוון הרבי?" "זו מצוה כבירה שנקנתה במסירות

אמר הרבי בהתלהבות ובהערכה, "מצוה רבת זכות ויקרת ערך, אך עדיין היא לבדה לא מסבירה את האור הייחודי הזורח עליך, את העובדה שזכית באור כה יקר מהעולמות העליונים. אמור נא לי, מה עשית אחר כך? מה עשית כששבת לעמדת השמירה?". "אה", השיב החייל בפשטות, "לא שום דבר מיוחד... שמחתי על שזכיתי לקיים את המצוה, ורקדתי באושר בתוככי המוצב הצבאי. פשוט רקדתי בכל הכח ובכל העוצמה, שמח ומאושר שזכיתי לקיים את המצוה למרות כל הקשיים וההפרעות... באמת הרגשתי אז מאושר מאוד", אמר החייל בהתרגשות, "עד שרקדתי ונדמה בעיניי כאילו כל המוצב כולו רוקד עמי יחדיו..."

'אכן נודע הדבר', אורו עיניו של הרבי וחיכו התרחב באחת, 'האור המיוחד הזרוע על פניך, האור של גן עדן הזורח ממצחך, הוא בעקבות השמחה הרבה, תוצאה מהשמחה הרבה שהיית נתון בה לאור קיום המצוה. המצוה עצמה היא רבת זכויות, אך השמחה שלך והריקוד שרקדת בעטיה - אלה הכפילו את גדלות המצוה עשרות מונים, ובזכותם זכית לאור המיוחד הזורח על פניך'. הרבי סיים את דבריו, ולחץ בחמימות את ידיו של החייל לפני פרידתם. בקרב כל החסידים הכתה ההבנה, אין ערוך למסירות נפש על קיום מצוות, אבל בקיומה בשמחה אמיתית ופנימית, זוכים להכפילה עשרות מונים!

והנה עוד סוג של מסירות נפש -

ירושה יקרה ונדירה היתה ברשותו של הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע, התפילין היקרות של אביו, תפילין קדושות וייחודיות, שנכתבו בסילודין בידי סופר רב מעלה, ומעלתן וקדושתן לצד נדירותן וייחודיותן הקנו להן ערך גבוה בעיניו, לצד ערך כספי לא מבוטל בכלל... רבי מיכל היה עני ואביון, וכל חייו עוני ודוחק. פעמים רבות הפצירו בו חסידים בעלי יכולת למכור להם את התפילין היקרות, היו מוכנים לשלם בעדם כל הון שבעולם. אפס, כי הרבי לא רצה לשמוע מכל ההצעות הללו, התפילין היו יקרות בעיניו שבעתים...

שנה אחת, הורגש מחסור חמור באתרוגים, והמחירים האמירו לשחקים. רבי מיכל חפץ לקנות אתרוג ומיוחד, אך מחירו של האתרוג היה גבוה פי כמה מיכולתו... רבי מיכל התבונן באתרוג בחביבות רבה, ומיד גמלה בו ההחלטה הנועזת: הוא ימכור את התפילין היקרות, ובכסף שיקבל תמורתן - יוכל לקנות את האתרוג המהודר, לקיים מצוות 'ולקחתם לכם' בפרי עץ הדר, כראוי וכיאות... כשהביא לביתו את האתרוג הנאה, היה זה ימים ספורים קודם חג הסוכות. כרגיל - היה בבית עוני מחפיר, ורק אתרוג יפה ומהודר, ויקר מאוד מאוד... אחד מבני הבית הביט באתרוג, וחיש קל הבין מה קרה. התפילין היקרות נמכרו, אך תמורתן לא נרכש דבר, אלא האתרוג היקר... במר ליבו על האתרוג ש'גזל' את החפץ היקר ביותר תמורתו, קפץ ונשך את הפיטם המהודר שבראש האתרוג, ומיד נפסל האתרוג היקר מלבדך עליו... הרבי הביט במחזה, ואמר בפשטות: 'תפילין כבר אין, גם האתרוג כבר איננו. נותרה לי מצוה אחת, מצות השמחה בחג הסוכות, זה חלקי מכל עמלי, זו המצוה היחידה שעודי יכול לקיים. לפיכך, לא אכעס ולא אצעק, לא אתלונן ולא אבוא בטענות - רק אהיה בשמחה נפלאה בחג הסוכות, בלי תפילין ובלי אתרוג!' ובסיימו, פרץ בריקוד סוחף... באותו הלילה, נגלה אליו אביו בחלום, ואמר לו כדברים האלה: 'בני יקירי, דע לך שהמעשה שעשית - להישאר בשמחה ולא להקפיד, לרקוד ולא לכעוס, להיות בשמחה על אף המצב - המעשה הזה עורר רעש גדול בשמים, שבעתים יותר מהקרבת התפילין כדי לקנות אתרוג מהודר!'